

УДК 657.003

Белова І.М.
кандидат економічних наук,
доцент кафедри обліку і правового забезпечення АПВ
Тернопільського національного економічного університету

ТЕНДЕНЦІЇ ГАРМОНІЗАЦІЇ ТА СТАНДАРТИЗАЦІЇ ОБЛІКУ ДО МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ

TRENDS OF HARMONIZATION AND STANDARDIZATION OF ACCOUNTING WITH INTERNATIONAL STANDARDS OF ACCOUNTING AND REPORTING

АНОТАЦІЯ

Гармонізація обліку надає іншим актуальним проблемам у сфері обліку міжнародного значення, спрямовуючи процес обміну економічною інформацією таким чином, щоб забезпечити для її користувачів можливість створення єдиного підходу до вирішення облікових проблем. Стаття присвячена дослідженню та систематизації інформації щодо гармонізації й стандартизації бухгалтерського обліку та застосування Міжнародних стандартів обліку і звітності в Україні.

Ключові слова: бухгалтерський облік, економічна інтеграція, глобалізація обліку, стандартизація обліку, уніфікація обліку, управління, інформаційне забезпечення, міжнародні стандарти обліку, міжнародні стандарти фінансової звітності.

АННОТАЦИЯ

Гармонизация учета придает и другим актуальным проблемам в сфере учета международного значения, направляя процесс обмена экономической информацией таким образом, чтобы обеспечить для пользователей возможность создания единого подхода к решению учетных проблем. Статья посвящена исследованию и систематизации информации по гармонизации и стандартизации бухгалтерского учета и применения международных стандартов учета и отчетности в Украине.

Ключевые слова: бухгалтерский учет, экономическая интеграция, глобализация учета, стандартизация учета, унификация учета, управления, информационное обеспечение, международные стандарты учета, международные стандарты финансовой отчетности.

ANNOTATION

Harmonization of accounting attaches international importance to another relevant problems existing in area of accounting, directing process of an exchange of the economic information in such a way to provide users with a possibility of creation of the uniform approach to the solution of registration problems. Article is devoted to research and ordering of the information on harmonization and standardization of accounting and application of the international standards of accounting and reporting in Ukraine.

Keywords: accounting, economic integration, globalization of accounting, accounting standardization, harmonization of accounting, management, information technology, international accounting standards, international financial reporting standards.

Постановка проблеми. В сучасних умовах господарювання, проблему міжнародної уніфікації бухгалтерського обліку в Україні слід вирішувати шляхом гармонізації та стандартизації обліку.

Нині система обліку в нашій країні підпорядкована податковому законодавству і не забезпечує керівників необхідною інформацією для прийняття ефективних управлінських рішень. Отже, гостро стоїть проблема гармонізації бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням гармонізації та стандартизації бухгалтерського обліку в Україні присвячено праці вітчизняних вчених: Р.Ф. Бруханського, Ф.Ф. Бутинця, С.Ф. Голова, І.В. Жорнер, В.М. Жука, Г.Г. Кірейцева, О.В. Лісничої, М.Р. Лучка, Н.М. Малюги, Н.Г. Мельник, Л.П. Нищенко, В.М. Пархоменко, О.М. Петрука, М.С. Пушкаря, В.М. Рожелюк, В.Ю.Світличної, П.Я. Хомина, В.Г. Швеця та інших.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Сьогодні, незважаючи на значну кількість наукових робіт з гармонізації та стандартизації обліку до міжнародних стандартів обліку та звітності, гармонізації обліку ще не стала предметом комплексного дослідження, а також не відпрацьовано єдину термінологію. Ці питання є актуальними та потребують вирішення.

Постановка завдання. На основі викладеного можна сформулювати дослідження, яке полягає в уточненні термінів «гармонізація» та «стандартизація» різними авторами, а також запровадження міжнародних стандартів для підвищення прозорості та якості фінансової звітності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Наявність великої кількості відносно суперечливих думок з приводу стандартизації, гармонізації та уніфікації обліку у світі свідчить про відсутність єдиного теоретичного тлумачення цих процесів, бачення подальшого його розвитку та впливу на побудову міжнародних бухгалтерських стандартів та системи національних стандартів і в Україні. Проведений аналіз переконує, що нині виявляється абсолютно неприпустимим будь-яке одностороннє сприйняття цієї проблеми, надання переваг тим чи іншим підходам. Проте, від наукової позиції та дискусії вчених щодо цих питань залежатиме якість підготовки тих основоположних нормативних і організаційних документів, які визначатимуть принципи підготовки міжнародних стандартів та їх впровадження у вітчизняну практику [9, с. 16].

Л. Нищенко дає таке визначення «гармонізації бухгалтерського обліку» – це процес конструктивного зближення світових обліко-

вих систем шляхом узгодження й доповнення чинних вітчизняних стандартів бухгалтерського обліку, фінансової звітності, податкового законодавства з метою виходу на світові ринки капіталу [18].

Зарубіжні автори М. Метьюс і М. Перера приводять такі визначення:

– *гармонізація* – узгодження різних систем бухгалтерського обліку і звітності введенням їх у рамки загальної класифікації, тобто стандартизація форми зі збереженням істотних відмінностей;

– *стандартизація* – обмежений набір альтернативних методів для підтримки гнучкості бухгалтерського обліку;

– *уніфікація* – це вилучення альтернативних методів для підтримання гнучкості бухгалтерського обліку господарських операцій, подій та обставин [16, с. 565].

На думку авторів К. Робертс, П. Вітман, П. Гордон «гармонізація – це процес, за допомогою якого облік рухається від цілковитої розмаїтості практики. Кінцевим результатом є стан гармонії, коли всі учасники процесу групуються навколо одного можливого методу обліку, або навколо обмеженої кількості тісно взаємопов'язаних методів. Кінцевим результатом є стан однаковості» [30].

А. Прауліньша дає таке тлумачення цих визначень:

– *уніфікація* – відмова від альтернативних методів обліку;

– *стандартизація* – обмежена можливість вибору альтернативних методів;

– *гармонізація* – координація різних систем бухгалтерського обліку;

– *конвергенція* – відбір найкращих методів, розроблених регулюючими сторонами, або, у випадку відсутності такого компромісу, узгоджений вибір абсолютно нового методу [29, с. 55].

С. Голов зазначає, що гармонізація – це певна координата між різноманітним та уніфікацією методів бухгалтерського обліку [5, с. 73].

Як зазначають О. Чепець та О. Губарик, для створення належного забезпечення гармонізації бухгалтерського обліку та фінансової звітності з міжнародними стандартами необхідна розробка системи заходів щодо поліпшення правових засад регулювання бухгалтерського обліку та фінансової звітності; визначення нових методичних підходів до бухгалтерського обліку та фінансової звітності; удосконалення організаційних аспектів регулювання бухгалтерського обліку та звітності [25].

Ф. Бутинець [3, с. 444] і О. Петрук [20, с. 24] вважають, що суб'єктами гармонізації є виключно професійні організації, до яких вони зараховують, зокрема, Комітет з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (КМСБО), ООН, Міжнародну федерацію бухгалтерів, Європейське економічне співтовариство.

Д. Александер, А. Бріттон і Е. Йоріссон також вважають, що гармонізація асоціюється

з наднаціональним законодавством, розповсюдженим в ЄС, а стандартизація – поняття, яке часто пов'язують з Радою з міжнародних стандартів фінансової звітності [1, с. 59].

Р. Паркер подає такі визначення цих термінів:

– *гармонізація* – процес зростання сполучності практик бухгалтерського обліку різних країн шляхом обмеження ступеня їх варіації;

– *стандартизація* – процес, який приводить до уніфікації облікових реєстрів та фінансових звітів [28, с. 144].

О. Петрук зауважує, що гармонізація бухгалтерського обліку представляє собою процес уніфікації методів і принципів бухгалтерського обліку у формі стандартів, а стандартизація дає змогу глобалізувати облікову політику, принципи і систему бухгалтерського обліку та звітності [20].

А. Загородній наводить такі визначення:

– *гармонізація бухгалтерської практики* – узгодження національних бухгалтерських стандартів і принципів ведення бухгалтерського обліку з міжнародними;

– *уніфікація обліку* – ведення обліку у різних господарствах за єдиною методологією, однаковими формами облікових реєстрів і типовим планом рахунків [10, с. 95].

Стандартизація є процесом встановлення та застосування стандартів. Стандарт, як нормативно-технічний документ, встановлює комплекс норм, правил, вимог до об'єкта стандартизації [2, с. 1 144].

В. Рожелюк вважає, що «стандартизація бухгалтерського обліку – це процес розробки та послідовного застосування єдиних вимог, правил та принципів щодо визнання, оцінки й відображення у фінансових звітах окремих об'єктів бухгалтерського обліку, яке передбачає встановлення єдиних норм і вимог щодо бухгалтерського обліку, застосування уніфікованого набору стандартів, що регулюють облікову подію та її відображення у звітності» [22].

Питаннями стандартизації бухгалтерського обліку займаються кілька міжнародних організацій. Серед них, насамперед, слід назвати Комітет з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (КМСБО) (International Accounting Standards Committee – IASC), створений у 1973 р. в Лондоні організаціями професійних бухгалтерів Австралії, Канади, Франції, Японії, ФРН, Мексики, Голландії, Великобританії, Ірландії та США. Це цілком незалежний орган, який займається розробкою міжнародних стандартів бухгалтерського обліку. З 1983 р. КМСБО об'єднує всі професійні бухгалтерські організації, що входять до складу Міжнародної федерації бухгалтерів. З 2000 р. прийнято новий стандарт, згідно з яким індивідуальне членство відмінили, а Комітет перейменували на Раду з міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (International Accounting Standards Board – IASB) [8, с. 26].

За 27 років діяльності КМСБО видав 41 міжнародний стандарт бухгалтерського обліку (МСБО), з яких діють 30. Більшу частину чинних стандартів періодично переглядали, що сприяло поліпшенню їхньої якості та поширенню.

Члени РМСБО – це професійні бухгалтерські організації, що є членами Міжнародної Федерації Бухгалтерів (МФБ). РМСБО налічує 14 членів, кожний з яких має право голосу. Довіреною особою виступає Голова, якого обирають члени РМСБО. З 1 січня 2001 р. Головою обрали відомого британського фахівця зі значним досвідом роботи в напрямку екаунтінгу – сера Девіда Твіді, строком до 30 червня 2011 р. Віце-Головою обрали Томаса Джоунса, який здобув досвід, працюючи в провідних компаніях Європи та Великобританії, строком до 30 червня 2009 р. [8, с. 27].

Стандарти, головним чином, визначають методи оцінювання й підходи до подання інформації у фінансовій звітності. Тому після реорганізації у 2001 р. РМСБО перейменувало стандарти – з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку (International Accounting Standards) на Міжнародні стандарти фінансової звітності – МСФЗ (International Financial Reporting Standards).

Особливістю МСБО є те, що в них часто передбачено два підходи до відображення одних і тих операцій. При цьому один підхід є базовим, а інший – альтернативним. Підприємство має право вибрати основний або альтернативний підхід, який визначається його обліковою політикою. Для розуміння і практичного застосування стандартів важливе значення має Концептуальна основа складання та подання фінансових звітів. Концептуальна основа РМСБО є концептуальною обліковою основою, яка встановлює концепції, покладені в основу складання і подання фінансових звітів для зовнішніх користувачів.

Незважаючи на очевидну необхідність узгодження національних систем регулювання обліку відповідно до міжнародних стандартів, необхідно зауважити, що прості спроби вилучення та переносу бухгалтерських принципів інших країн чи механічне використання облікових стандартів Комітету з міжнародних стандартів фінансової звітності (КМСФЗ) не можуть дати бажаних результатів через ряд причин. Передусім необхідно врахувати відмінності у рівні економічного розвитку країн з огляду на їх багатовікові культурні й національні традиції [19].

Г. Кірейцев відзначає, що концепція обліку та фінансової звітності, розроблена Міжнародною радою бухгалтерських стандартів, зорієнтована на задоволення потреб глобальних виробництв. У ній рівень розвитку національних продуктивних сил, соціальних, екологічних, економічних та правових відносин до уваги не береться [13, с. 17].

Стандартизація бухгалтерського обліку в Україні передбачає застосування національних

положень (стандартів) бухгалтерського обліку, що не суперечать міжнародним стандартам.

Слід зауважити, що МСБО та МСФЗ та їх інтерпретації постійно переглядаються та доповнюються відповідно до вимог, які ставлять користувачі фінансової звітності та обліку під впливом трансформаційних ринкових перетворень.

М. Щирба і Л. Тринька визначають МСФЗ як «цілісну, постійно вдосконалювану систему обліку та фінансової звітності, що узагальнює принципи і правила фінансових звітів, яка виникла в результаті посилення процесів економічної інтеграції країн і спрямована на зближення методології обліку та звітності в різних країнах світу» [26, с. 41].

О. Петрук вважає, що МСФЗ є принципами складання фінансової звітності, а не правилами, тому МСФЗ як система бухгалтерського обліку не існує [20, с. 80].

С. Голов вважає, що МСФЗ стосуються фінансових звітів загального призначення, які мають правдиво показувати фінансове становище, фінансові результати діяльності та потоки грошових коштів підприємства [7].

В Україні реформування бухгалтерського обліку відповідно до вимог міжнародних стандартів з їх адаптацією до економіко-правового середовища і ринкових відносин розпочалось із прийняття Кабінетом Міністрів України Постанови від 28 жовтня 1998 р. № 1706 «Програма реформування бухгалтерського обліку із застосуванням міжнародних стандартів фінансової звітності» [21].

Правові засади регулювання, організації, ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в Україні визначені Законом України – Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні від 16 липня 1999 р. № 996–XIV [11].

У 2000 р. прийнято План рахунків бухгалтерського обліку та Інструкцію про його застосування, 20 положень (стандартів) бухгалтерського обліку. У 2001–2009 рр. прийнято ще 14 ПСБО. У 2006 р. прийнято План першочергових заходів у сфері інвестиційної діяльності, яким передбачено заходи щодо запровадження МСФЗ. Питанню реформування бухгалтерського обліку присвячена низка рішень уряду, якими затверджені Стратегія модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007–2015 рр.

Кабінет Міністрів України від 24 жовтня 2007 р. № 911-р схвалив Стратегію застосування Міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні, метою якої є удосконалення системи бухгалтерського обліку в Україні з урахуванням вимог міжнародних стандартів та законодавства Європейського Союзу. 7 листопада 2013 р. КМУ вніс суттєві доповнення до прийнятої Стратегії (зміни до Стратегії застосування міжнародних стандартів фінансової звітності № 219 від 27 листопада 2013 р.). У 2011 р. внесено зміни до Порядку подання фінансової звіт-

ності, де конкретизовано перелік підприємств і терміни подання ФЗ за МСФЗ. Станом на 1 січня 2015 р. в Україні діють 35 національних облікових стандартів, в основі яких 41 МСБО та 8 МСФЗ.

У 2013 та 2014 рр. відбулись такі заходи щодо застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні [21]:

1. Підвищення рівня координації діяльності Методологічної ради з бухгалтерського обліку при Мінфіні та її реформування, зокрема, шляхом забезпечення паритетного представництва професійних організацій бухгалтерів, державних установ, науковців і підприємців та призначення співголів Ради з числа їх представників (IV квартал 2013 р.).

2. Проведення оцінки технічних умов для прийняття фінансової звітності, складеної за міжнародними стандартами в електронній формі (IV квартал 2013 р.).

3. Підготовка пропозицій щодо внесення змін до Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» у частині регулювання порядку подання фінансової звітності в електронній формі за принципом «єдиного вікна» та усунення суперечностей між міжнародними стандартами та національним законодавством (IV квартал 2013 р.).

4. Утворення міжвідомчої робочої групи з координації виконання заходів (IV квартал 2013 р.).

5. Розробка таксономії фінансової звітності, на основі якої складатиметься фінансова звітність за міжнародними стандартами в електронній формі (I квартал 2014 р.).

6. Розроблення порядку подання фінансової звітності, складеної за міжнародними стандартами в електронній формі (I квартал 2014 р.).

7. Узгодження учасниками реалізації пілотного проекту вимог до програмного забезпечення, що застосовуватиметься під час подання та прийняття фінансової звітності, складеної за міжнародними стандартами в електронній формі (II квартал 2013 р.).

8. Розробка для статистичних потреб методики формування зведених даних фінансової звітності з урахуванням особливостей такої звітності, складеної за міжнародними стандартами в електронній формі (III квартал 2014 р.).

9. Підготовка пропозицій щодо законодавчого врегулювання питання розширення участі професійних організацій бухгалтерів у регулюванні бухгалтерського обліку практичного застосування міжнародних стандартів (III квартал 2014 р.).

10. Створення програмно-технічного комплексу для реалізації пілотного проекту (IV квартал 2014 р.).

У 2015 році заплановано такі заходи щодо застосування міжнародних стандартів фінансової звітності в Україні:

– адаптація національної нормативно-правової бази з питань бухгалтерського обліку для

суб'єктів малого підприємництва до міжнародних стандартів шляхом затвердження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку зі спрощеним порядком ведення обліку активів, зобов'язань, власного капіталу та розрахунку фінансових результатів (I квартал 2015 р.);

– узагальнення результатів реалізації пілотного проекту, внесення необхідних змін до нормативно-правових актів з питань бухгалтерського обліку (II квартал 2015 р.);

– узагальнення досвіду висвітлення питань соціальної відповідальності і екології у звітності підприємств країн Європейського Союзу та застосування інтегрованої звітності, а також визначення доцільності використання такого досвіду в Україні у середньостроковій перспективі (IV квартал 2015 р.) [21].

Т. Каменська вважає, що у практиці впровадження МСФЗ можна виділити технічні, організаційні та освітні проблеми. На її думку, до технічних проблем можна зарахувати низький розвиток системи обліку та складання фінансової звітності національним П(С)БО; оцінку окремих статей на дату переходу відповідно до нової облікової політики; необхідністю використання професійного судження не тільки для констатування фактів щодо досягнень підприємства, але й з метою надання інформації в звітності щодо прийняття управлінських рішень; техніку застосування МСФЗ. Організаційні проблеми пов'язані з необхідністю залучення в процесі складання МСФЗ керівництвом не тільки облікових працівників, але й фахівців інших економічних, аналітичних та технічних служб. Освітніми проблемами можна вважати недостатню кількість курсів підвищення кваліфікації з питань впровадження МСФЗ та необхідністю їх поглибленого вивчення у вищій школі [12].

В сучасних умовах господарювання гармонізацію бухгалтерського обліку та фінансової звітності доцільно визначати за такими складовими: теоретико-методологічна база, що включає гармонізацію принципів і методологічних положень (стандартів), а також практичний інструментарій стосовно гармонізації практики ведення бухгалтерського обліку. Це сприяє кращому розумінню економічної природи основних напрямів зближення бухгалтерського обліку та звітності, дозволяє розробити ефективні заходи гармонізації національної системи бухгалтерського обліку та звітності з міжнародними стандартами [25].

Правова система України суттєво обмежує можливості легалізації міжнародних стандартів, створених міжнародним неурядовим органом, що зумовлено насамперед такими чинниками:

– відсутністю зв'язку між положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку та законами і кодексами, які впливають на застосування міжнародних стандартів фінансової звітності;

– збереженням впливу податкових норм і правил на організацію бухгалтерського обліку та впливу урядових органів на процеси розробки і прийняття положень (стандартів) бухгалтерського обліку;

– визначенням П(С)БО, на відміну від МСФЗ, не лише вимог до фінансової звітності, а й методологічних засад формування інформації в бухгалтерському обліку;

– застосуванням у системі управління на макрорівні соціалістичних концепцій фондів, амортизації, а на мікрорівні – концептуальних основ МСФЗ [7].

На сьогодні сформовано систему бухгалтерського обліку, яка відповідає міжнародним стандартам, враховує правові норми провадження підприємницької діяльності, методологічно й методично забезпечує збирання та накопичення інформації про фінансово-господарську діяльність суб'єктів господарювання в Україні, чому приями умови для складання достовірної фінансової звітності, яку використовують власники підприємств.

Висновки з проведеного дослідження. В сучасних умовах господарювання міжнародне узгодження принципів і процедур системи обліку є визначальною передумовою гармонізації фінансової звітності з метою стандартизації та уніфікації облікових процедур вітчизняних підприємств та їх зарубіжних партнерів.

Впровадження МСФЗ в Україні повинно відбуватись паралельно з поширенням шляхів ефективного інтегрування у світову спільноту, захисту інтересів національних виробників, використання переваг розвитку і розміщення продуктивних сил, корегуванням податкового законодавства.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

- Александр Д. Международные стандарты финансовой отчетности: от теории к практике / Д. Александр, А. Бриттон, А. Йориссен ; пер. с англ. В.И. Бабкина, Т.В. Седовой. – М. : «Вершина», 2005. – 768 с.
- Большой энциклопедический словарь / [А.М. Прохоров, А.П. Горкин, В.И. Бородулин та ін.] – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : Большая Российская энциклопедия, 1998. – 1 456 с.
- Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський облік в Україні. Міфологія / Ф.Ф. Бутинець. – Ч. 2. – Житомир ; ЖДТУ, 2003. – 524 с.
- Воронко Р.М. Облік у зарубіжних країнах : навч. посібн. / Р.М. Воронко. – Львів : Магнолія-2006, 2009. – 744 с.
- Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку : монографія / С.Ф. Голов. – К. : МІМ ; Центр учбової літератури, 2007. – 522 с.
- Голов С.Ф. Міжнародні стандарти фінансової звітності: удосконалення та застосування / С.Ф. Голов // Бухгалтерський облік та аудит. – 2007. – № 11. – С. 43–58.
- Головов С.Ф. Сучасний стан та перспективи розвитку бухгалтерського обліку в Україні : автореф. дис. ... док. економ. наук : спец. 08.00.09 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / С.Ф. Головов ; Київський нац. Економічний ун-т. ім. Вадима Гетьмана. – К. : [Б.В.], 2009. – 35 с.
- Жолнер І.В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами : навч. посіб. / І. Жолнер. – К. : НУХТ, 2012. – 335 с.
- Жук В.М. До проблем стратегії запровадження МСФЗ в Україні / В.М. Жук // Бухгалтерський облік і аудит. – 2010. – № 10. – С. 16–22.
- Загородній А.Г. Фінансовий словник / А.Г. Загородній, Г.Л. Вознюк, Т.С. Смовженко. – 4-те вид., випр. та доп. – К. : Знання : КОО ; Львів : Львів. банк. ін-т НБУ, 2002. – 566 с.
- Про бухгалтерський облік і фінансову звітність : Закон України від 16.07.1999 р. № 996–XIV (зі змінами і доповненнями) // Все про бухгалтерський облік. – 2012. – № 8–9. – С. 5–10.
- Каменська Т.О. Міжнародні стандарти фінансової звітності в Україні: сучасний стан, практика й проблеми впровадження / Т.О. Каменська // Бухгалтерський облік і аудит. – 2012. – № 12. – С. 39–43.
- Кирейцев Г.Г. Глобализация экономики и унификация методологии бухгалтерского учета : научный доклад на 6-ой Международной научной конференции «Научные исследования в сфере бухгалтерского учета, контроля и анализа: теоретико-методологическое значение и направления дальнейшего развития», (Житомир, 18–19 октября 2007 г.) / Г.Г. Кирейцев. – Житомир : ЖГТУ, 2007. – 68 с.
- Лісничка О.В. Міжнародні стандарти як основний напрям удосконалення бухгалтерської звітності в системі економічної інформації / О.В. Лісничка // Економіка та підприємництво. – 2006. – № 5. – С. 190–193.
- Малюга Н.М. Концепція розвитку бухгалтерського обліку в Україні: теоретико-методологічні основи : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня доктора екон. наук : спец. 08.06.04 «Бухгалтерський облік, аналіз та аудит» / Н.М. Малюга. – К., 2006. – 36 с.
- Мэтьюс М.Р. Теория бухгалтерского учета / М.Р. Мэтьюс, М.Х.Б. Перера ; пер. с англ. Э.И. Гогия, Я.В. Молоток, И.А. Смирновой ; под ред. Я.В. Соколова, И.А. Смирновой. – М. : ЮНИТИ, 1999. – 663 с.
- Нищенко Л.П. Гармонізація бухгалтерського обліку та фінансової звітності України з міжнародними стандартами / Л.П. Нищенко // Бухгалтерський облік та аудит. – 2006. – № 9. – С. 6–9.
- Нищенко Л.П. Гармонізація бухгалтерського обліку та фінансової звітності України з міжнародними стандартами : автореф. дис. ... канд. наук : спец. 08.00.09 / Л.П. Нищенко. – К., 2008. – 25 с.
- Нищенко Л.П. Порівняльний аналіз міжнародних стандартів фінансової звітності та положень (стандартів) бухгалтерського обліку України / Л. Нищенко // Формування ринкових відносин в Україні. – 2006. – № 4. – С. 90–94.
- Петрук М.О. Гармонізація національних систем бухгалтерського обліку / О.М. Петрук. – Житомир : ЖДТУ, 2005. – 420 с.
- Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 28.02.2000 р. № 419 і розпорядження Кабінету Міністрів України від 24.10.2007 р. № 911 : Постанова Кабінету Міністрів України від 07.11.2013 р. № 820 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/820-2013-%D0%BF>.
- Рожелюк В.М. Стандартизація та гармонізація обліку в контексті міжнародних та національних стандартів [Електронний ресурс] / В.М. Рожелюк // Інноваційна економіка. – 2011. – № 4. – С. 118–122.
- Світлична В.Ю. Гармонізація національної фінансової звіт-

- ності з міжнародними стандартами: актуальність, порядок та перспективи / В.Ю. Світлична // Науково-технічний збірник. – 2011. – № 100. – С. 234–241.
24. Трачова Д.М. Перехід на міжнародні стандарти обліку та звітності: проблеми та перспективи. / Д.М. Трачова, Л.А. Сахно // Збірник наукових праць Таврійського державного агротехнічного університету (економічні науки). – Мелітополь : Вид-во Мелітопольська типографія «Люкс», 2012. – Т. 6, № 2(18). – С. 270–276.
25. Челец. О.Г. Гармонізація бухгалтерського обліку та фінансової звітності України з міжнародними стандартами / О.Г. Челец., О.М. Губарик // Економічні науки. – 2012. – № 9(33). – С. 432–440.
26. Щирба М.Т. Стандартизація бухгалтерського обліку / М.Т. Щирба, Л.Я. Тринка // Вісник КНУ. Сер. Економіка. – 2001. Вип. 53. – С. 40–44.
27. Nobes C., Parker K. Comparative International Accounting. – 7th ed., Pearson Education Limited, 2002.
28. Parker R.H. Macmillan Dictionary of Accounting / R.H. Parker. – [Second Edition]. – London : The Macmillan Press Ltd., 1992. – 307 p.
29. Praulinš A. Theory and Practice of Standartization of Accounting. Summary of the Promotion Paper Developed for the Promotion to the Degree of Doctor of Economic Science (Dr.olc) / Artūrs Praulinš. – Riga : University of Latvia, 2006. – 60 p.
30. Roberts C., Weetman P., Gordon P. International Financial Accounting: A Comparative, Approach. – 2nd ed., Pearson Education, 2002.